

یک تجربه، یک درس

شیرسوز شدن کودک ۱۸ ماهه

فاطمه عباسی

کارشناس مسئول سلامت نوزادان و کودکان
دانشگاه علوم پزشکی زنجان

هر روز در گوشه‌ای از جهان، کودکی که برای آینده‌ای روشن قدم به دنیا گذاشته، قربانی حادثه‌ای می‌شود که اغلب قابل پیشگیری است. سقوط از بلندی، غرق شدن در یک تشت آب، برخورد با وسیله نقلیه در حیاط منزل و خیابان، تماس با مایعات و اجسام داغ و این حوادث تلخ سالانه جان صدها هزار کودک زیر پنج سال را می‌گیرد و بسیاری دیگر را دچار آسیب‌های دایمی می‌سازد. آمارهای جهانی نشان می‌دهد، سالانه بیش از ۲۷۰ هزار کودک زیر پنج سال بر اثر آسیب‌های غیرعمد جان خود را از دست می‌دهند. در این میان کودکان ساکن کشورهای کم درآمد و یا با درآمد متوسط، ۴ تا ۶ برابر همسالان خود در کشورهای پردرآمد در معرض خطر مرگ ناشی از حوادث هستند. در منطقه مدیترانه شرقی که ایران نیز جزو آن است، حوادث ترافیکی، غرق‌شدگی، سوختگی، سقوط و مسمومیت‌ها از عوامل اصلی این مرگ و میرها هستند. آنچه این مرگ‌ها را تلخ‌تر می‌کند، این است که بیشتر

حوادث در خانه و محیط به ظاهر امن برای کودک، رخ می‌دهد. عواملی مانند کنجکاوی طبیعی کودک، نبود نظارت کافی، شرایط نامناسب محیطی مانند پله‌های بدون محافظ، اجاق‌های در دسترس و حوضچه‌های روباز و همچنین آگاهی کم خانواده‌ها و گاه سهل‌انگاری والدین مهم‌ترین عوامل خطر هستند. در بسیاری از موارد مادران و مراقبان کودک، پیش از وقوع حادثه هرگز جدی بودن خطر را درک نکرده بودند.

تجربه جهانی نشان داده است که مداخلات ساده و مبتنی بر اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی جامعه، مانند آموزش پیشگیری از حوادث به والدین و مراقبان، ایمن‌سازی محیط خانه و جلب مشارکت جامعه محلی می‌تواند تا حد چشمگیری این مرگ‌ها را کاهش دهد. به‌روزان و مراقبان سلامت به عنوان نزدیک‌ترین عضو نظام سلامت به خانواده‌ها، نقش مهم و مؤثری در شناسایی خطرات، آموزش مادران و توانمندسازی جامعه برای پیشگیری از این مرگ‌ها دارند.

شرح سناریوی اول

در یکی از روستاهای شهرستان سلطانیه، سماور را روی میزی با ارتفاع کم قرار داده بودند و کودک ۱۸ ماهه با گرفتن میز و تکان دادن آن مشغول بازی بوده که سماور در حال جوش سقوط کرده و آب جوش روی کودک می‌ریزد. کودک دچار سوختگی و در بیمارستان بستری می‌شود. به دلیل شرایط خاص و سوختگی شدید، کودک منح شیردهی داشته اما مادر بی‌توجه به این موضوع، به کودک شیرداده و کودک دچار آسیب‌رسانی شیرمادر می‌شود و متأسفانه با وجود انتقال به بیمارستان مطهری تهران، فوت می‌کند.

شرح سناریوی دوم

در یکی از روستاهای شهرستان خدابنده، کودک ۲۷ ماهه در حیاط منزل مشغول بازی و خواهر ۱۳ ساله‌اش نیز در حال موتورسواری بوده است. به علت عدم تسلط خواهر به موتورسواری، کنترل موتور را از دست داده و خواهر کوچکش را زیر می‌گیرد و متأسفانه کودک به علت صدمات وارد شده فوت می‌کند.

هر سال تعداد زیادی از کودکان از جراحات و صدمات ناشی از سوختگی رنج می‌برند. کودکان به دلیل کنجکاوی، ناتوانی، عدم اطلاع از خطرات، درک ناکافی از خطرات آتش، بازی با آتش یا لمس وسایل و اجسام داغ دچار سوختگی می‌شوند. بیشتر سوختگی‌های دوران کودکی مرتبط با محیط بوده و قابل پیشگیری هستند. اهمال در مراقبت از کودکان و بی‌دقتی در هنگام جابه‌جایی مواد، محل نامناسب قرار گرفتن اجسام داغ، ایمن نبودن آشپزخانه و مایعات داغ از شایع‌ترین دلایل سوختگی کودکان است.

بنابراین توجه به موارد زیر برای پیشگیری از حوادث تلخ ضروری است:

- هنگام در آغوش داشتن نوزاد/ کودک (به جز حالت مراقبت آغوشی با رعایت اصول ایمنی) از نوشیدن مایعات داغ یا انجام آشپزی خودداری شود.
- در زمان بغل کردن کودکان سیگار استعمال نشود.
- کودک را در معرض مایعات داغ و وسایل سوزاننده (از قبیل سماور، بخاری، اجاق، کرسی، منقل، تنور، اتو و...) قرار ندهید. خواباندن نوزاد نزدیک وسایل حرارتی و آشپزی احتمال بروز خطر را بیشتر می‌کند به خصوص زمانی که اطفال دیگری هم در منزل حضور داشته باشند.
- پیش از حمام کردن کودک تان دمای آب را با پشت دست خود امتحان کنید تا مطمئن شوید که آب ولرم باشد.
- در پریزهای برق، محافظ پلاستیکی قرار دهید.
- ظروف خوراک پزی و مایعات داغ را دور از دسترس کودکان قرار دهید.
- با شروع راه رفتن کودک اقدام‌های ایمنی در منزل را انجام دهید. (در اطراف بخاری، شومینه، آبگرمکن، سیم‌های برق و... مانع قرار دهید)
- کبریت و فندک را از دسترس کودک دور کنید.
- اتوهای داغ، ابزار مخصوص فردادن یا صاف کردن موها را حتی در زمان خنک شدن، دور از دسترس کودکان قرار دهید.
- یکی از شایع‌ترین علل صدمه و مرگ کودکان، حوادث

ترافیکی است، برای پیشگیری از این موارد رعایت نکات ایمنی در حمل و نقل کودکان، ضرورت دارد:

- رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی بویژه قوانین مربوط به ایمنی کودکان نقش مهمی در پیشگیری از صدمه و مرگ این گروه سنی دارد.
- استفاده از تجهیزات ایمنی کودک از قبیل صندلی‌های مخصوص کودکان، اگر متناسب با مرحله رشد کودک انتخاب و به طور دقیق و صحیح نصب شوند، در صورت تصادف می‌توانند احتمال صدمه و مرگ را کاهش دهند.
- در صورتی که صندلی مخصوص کودک در خودرو وجود ندارد بهتر است مادر با مراقبت زیاد، کودک را در آغوش بگیرد و در صندلی عقب بنشیند و کمربند ایمنی را ببندد.
- استفاده از کلاه‌های ایمنی دوچرخه سواری در زمان تصادف و سقوط‌های کودکان دوچرخه‌سوار باعث محافظت از آن‌ها در برابر آسیب مغزی می‌شود.
- در صورت حمل کودکان خردسال با خودرو، دقت نمایید شیشه‌ها بالا، درها بسته و قفل کودک فعال باشد. هرگز اجازه ندهید کودک در خودروهای دارای سانروف (سقف بازشو) از آن آویزان شود یا سر و سایر اعضای بدن خود را از سانروف بیرون بیاورد؛ این کار می‌تواند خطرات جدی و جبران‌ناپذیری به همراه داشته باشد.
- در منزل، محیط بیرون و خودرو مراقبت از کودک را به خواهر و برادر کم سن او نسپارید.
- قبل از حرکت با خودرو حتی در پارکینگ و حیاط منزل، اطراف آن را بررسی کنید و از عدم حضور کودکان مطمئن شوید.
- مهارت‌های ایمنی گذر از پیاده‌رو را به کودک بیاموزید.
- قوانین ایمنی رفت و آمد به مدرسه و مهارت‌های ایمنی پیاده‌رو را به کودک بیاموزید.
- بر ایمنی محیط بازی کودکان تأکید کنید.
- سرنشین صندلی عقب خودرو هم از کمر بند ایمنی استفاده کند.
- کودکان را برای سوار شدن به موتور سیکلت به‌عنوان تفریح ترغیب نکنید.